BUITEN

28E JAARGANG Nº. 1 ZATERDAG 6 JANUARI 1934

EEN MOOIE VERTEGENWOORDIGER VAN DEN HOLLANDSCHEN SMOUSHOND
(BIJ HET ARTIKEL: DE HOLLANDSCHE SMOUSHOND)

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE RECHTSZAAK VAN MIJNHEER HAVLENA. NAAR HET TSJECHISCH VAN KAREL CAPEK . . . . BLZ. 2—3
VAN EEN TE NIJMEGEN OPGEBAGGERDE RELIEKHOUDER (GEÏLL.). DOOR H. BAKELS . . . . . BLZ. 3. 12
JAVAANSCH VULKAANTYPEN (GEÏLL.). DOOR R. GHEYSELINCK . . . . . BLZ. 4—7
IJSBLOEMEN, DOOR WS. . . . . BLZ. 6
DE STERKE KLEERMAKER. NAAR HET DEENSCH VAN H. PONTOPPIDAN . . . . . BLZ. 6—7
ARABIA FELIX (GEÏLL.). DOOR D. VAN DER MEULEN (VI) . . . . . BLZ. 7—9
DE HOLLANDSCHE SMOUSHOND (GEÏLL.). DOOR P. M. C. TOEPOEL . . . . . BLZ. 1. 8—10
CACTUSSEN ALS KAMERPLANTEN (GEÏLL.). DOOR G. D. DUURSMA . . . . . BLZ. 10—12

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam.** *Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.*

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

DE RECHTSZAAK VAN MIJNHEER HAVLENA

Naar het Tsjechisch van KAREL CAPEK

„DE meeste menschen die de krant lezen", zei mijnheer Beran, „zijn het nieuwsgierigst naar de rubriek Rechtszaken. Niemand weet, of ze die zoo vlijtig lezen uit onderdrukte misdadige neigingen of om hun gevoel van recht en billijkheid te bevredigen: een feit is, dat ze er verzot op zijn. Vandaar dat deze rubriek geen enkelen dag mag ontbreken. Maar denkt u nu eens in: wanneer de rechters vacantie hebben, zijn de rechtbanken gesloten, maar de rubriek Rechtszaken kan in de krant niet gemist worden. Of wel: dikwijls is er bij geen enkel gerecht een interessante zaak, maar de pers moet sensatie geven, het kost wat het kost. In dergelijke gevallen moeten de verslaggevers van rechtszaken de interessante gevallen leukweg uit hun duim zuigen. Ze hebben onderling een beurs in gefingeerde rechtszaken, die ze verkoopen, leenen, verruilen voor twintig sigaretten of iets dergelijks. Ik weet dit, omdat er in mijn kosthuis zoo'n juridisch verslaggever woonde; het was een pierewaaier, maar overigens een begaafd en slecht betaald jongmensch. ✉ Indertijd zag men in het café, waar de juridische verslaggevers gewoonlijk samenkwamen, een zonderling, groezelig, viezig en pafferig mannetje; hij heette Havlena, was een mislukt jurist en een verloopen sujet, niemand wist hoe hij aan den kost kwam en hijzelf wist het ook niet. Die Havlena, die slampamper, had een bijzonder misdadig oftewel juridisch talent; wanneer een journalist hem op een sigaret en een glas bier tracteerde, deed hij zijn oogen dicht, kuchte een- of tweemaal en begon het mooiste en sensationeelste misdrijf te vertellen, dat je maar denken kunt; vervolgens noemde hij de voornaamste punten van het pleidooi en liet de passende repliek van den officier van justitie hooren, waarop hij in naam der republiek het vonnis uitsprak. Daarna opende hij zijn oogen, als ontwaakte hij uit een droom en mompelde: ‚Kun je me vijf kronen leenen?' Eens hebben ze hem op de proef gesteld: op één rechtzitting moest hij een twintig strafzaken fantaseeren, de eene nog mooier dan de andere; eerst bij de een en twintigste bleef hij steken en zei: ‚Halt, dit is geen zaak voor den politierechter of de rechtbank, het is een geval voor de jury en de jury is mijn werk niet'. Hij was een principieel tegenstander van leekenrechtspraak. Maar dàt moest je hem toegeven, al waren zijn vonnissen gestreng, er viel juridisch niets op aan te merken; dat was zijn fort. ✉ Toen de journalisten Havlena ontdekt hadden en inzagen, dat zijn strafzaken niet zoo banaal en triest waren als hetgeen zich inderdaad in de rechtszaal afspeelt, maakten zij de volgende condities: Havlena kreeg voor ieder geval, dat hij bedacht, het bedrag van een registratiezegel, namelijk tien kronen plus een sigaret en buitendien voor iedere maand gevangenisstraf die hij uitsprak twee kronen, want je begrijpt, hoe hooger de straf was, des te zwaarder was de misdaad. Nog nooit vielen de krantenlezers zoo aan op de rechtszaken, als toen Havlena zijn fictieve gevallen debiteerde. Helaas, thans zijn de kranten lang zoo goed niet meer als in zijn tijd: nu lees je louter politiek en persdelicten — ik weet niet wat je daaraan hebt. ✉ Eens had Havlena het volgende geval bedacht — hij wist er nog veel betere, maar die hebben nooit een nasleep gehad, doch ditmaal is het spaak geloopen. Het geval was in het kort aldus: Een oude vrijgezel had ruzie met een eerzame weduwvrouw, die in het portiek aan de overzijde woonde. Hij kocht een papegaai en dresseerde hem zóó, dat telkens wanneer de overbuurvrouw in het portiek verscheen, Lorre luidkeels riep: Sloerie! De weduwe diende tegen den heer in kwestie een klacht wegens beleediging in. De arrondissements-rechtbank, overwegende, dat verdachte eischeresse in het openbaar beleedigd had door bemiddeling van zijnen papegaai, rechtdoende: veroordeelde verdachte in naam der Republiek tot veertien dagen voorwaardelijke gevangenisstraf en tot vergoeding der proceskosten. — Ik krijg elf kronen en een sigaret, besloot Havlena zijn verdict. ✉ Dit geval van Havlena verscheen in een stuk of zes dagbladen, natuurlijk in afwijkende litteraire bewerkingen. In de eene krant was het getiteld: In een stille straat. In het andere dagblad heette het: Een huisheer en een arme weduwe. Een derde orgaan noemde het: Een papegaai in het beklaagdenbankje. En zoo voort. Maar op een goeien dag kregen al deze kranten een schrijven van het departement van Justitie: dat het departement opgave verzoekt, bij welke arrondissements-rechtbank het desbetreffende proces wegens beleediging aanhangig was gemaakt, hetwelk in het zooveelste nummer van Uw geëerd blad vermeld stond; aangezien de geciteerde conclusie aangaande de schuld van verdachte, alsmede de uitspraak, in strijd waren met de wet, daar de gewraakte uitdrukking niet gebezigd was door verdachte, maar door den papegaai; dat het overtuigend bewijs niet geleverd was, dat het gezegde van den desbetreffenden papegaai gericht was tot eischeresse; dat op deze gronden de gewraakte uitroep niet beschouwd kan worden als een opzettelijke beleediging, doch hoogstens als baldadigheid of straatschenderij, die gestuit zou kunnen worden door een waarschuwing van de politie, een geldboete of een bevel, den desbetreffenden vogel te doen verwijderen. Het departement van Justitie wenscht derhalve te weten, welke arrondissements-rechtbank in deze zaak recht gedaan heeft, ten einde een onderzoek in te stellen enzoovoort; kortom een echte officieele enquête. ✉ ‚Groote genade, mijnheer Havlena, wat hebt je ons geleverd', zeiden de juridische verslaggevers verwijtend tot hun leverancier. ‚Jouw vonnis inzake dien papegaai is ongeldig en in strijd met de wet!' ✉ Havlena werd toen zoo wit als een doek. ‚Wàt', riep hij uit, ‚mijn vonnis onwettig? Hoe durven ze bij justitie mij zoo iets aanwrijven? Mij, Havlena?' — Nooit van hun leven hadden die journalisten een mensch zoo diep beleedigd en verontwaardigd gezien. ‚Ik zal ze op hun nummer zetten' schreeuwde Havlena buiten zichzelf. ‚Ik zal ze laten zien, of mijn vonnis al of niet in strijd met de wet is! Dat kan ik mij niet laten welgevallen!' Van chagrijn en verontwaardiging dronk hij zich meteen een stuk in zijn kraag, daarop nam hij een vel papier en schreef aan het departement van Justitie een uitvoerige juridische uiteenzetting, waarin hij het vonnis motiveerde: dat de heer in kwestie, door zijn papegaai te leeren die vrouw uit te schelden, blijk gaf van zijn intentie, haar te beleedigen; dat derhalve de opzet evident was, dat de papegaai geen subject was, maar slechts het werktuig van den delinquent, enzoovoort; kortom, het was de eminentste en subtielste juridische uiteenzetting, die deze journalisten ooit gezien hadden. Daarna teekende hij Jur. Cand. Václav Havlena en zond het naar het departement van Justitie. Ziezoo, zei hij, vóór die zaak afgehandeld is, spreek ik geen recht meer; eerst moet ik genoegdoening hebben. ✉ Natuurlijk liet het ministerie van Justitie taal noch teeken hooren: Havlena vrat zich op van verontwaardiging en verbittering, hij zag er nog haveloozer uit dan tevoren en werd zoo mager als een lat. Toen hij zag, dat hij op antwoord van het departement van Justitie niet meer rekenen kon, werd hij somber, schold binnensmonds of protesteerde luidkeels en ten slotte zei hij: ‚Wacht maar, ik zal ze laten zien wie in zijn recht staat!' ✉ Twee maanden lang hield hij zich verborgen; daarna verscheen hij weer triomfantelijk en welbespraakt met het bericht: ‚De klacht tegen

mij is al ingediend! Dat heeft me werk gekost, eer dat vrouwmensch zich heeft laten overhalen! Je zoudt niet willen gelooven, hoe zoo'n ouwe vrouw zoo vredelievend kan zijn: ik heb voor haar een verklaring moeten teekenen, dat ik haar in ieder geval de kosten vergoed. — Ziezoo, jongens, nou komt de zaak vóór'. ⊠ ‚Wat bedoel je toch?' vroegen de journalisten. ⊠ ‚Die zaak met dien papegaai immers', zei Havlena. ‚Ik heb jullie toch gezegd, dat ik het er niet bij laat. Ik heb een papegaai gekocht, die ik wou leeren zeggen: Sloerie! Menschen, dat was een werk. Zes weken lang heb ik geen voet buiten mijn deur gezet en geen ander menschelijk woord gesproken of gehoord dan sloerie! Toen zei de papegaai het dan ook onberispelijk; maar dat uilskuiken schreeuwde het van den morgen tot den avond; met geen mogelijkheid kon ik hem wennen, dat hij het alleen tegen mijn achterbuurvrouw zei. Dat is een oude dame, een muziekleerares van goede familie, een heel sympathiek mensch, maar bij gebrek aan een andere vrouw in ons huis, was ik gedwongen, de beleediging op haar toe te passen. Je kunt me gelooven: zoo'n delict te bedenken is makkelijk genoeg, maar het uit te voeren, groote genade, dat's andere thee. Ik heb dien drommelschen papegaai met geen mogelijkheid kunnen leeren, dat hij alleen maar die oude dame uitschold. Hij riep het tegen iedereen. Ik geloof, dat hij het deed om mij te plagen'. ⊠ Havlena nam een diepe teug en ging voort: ‚Toen heb ik het anders aangepakt: telkens wanneer die oude vrijster zich voor het raam of op de binnenplaats vertoonde, deed ik vliegensvlug mijn raam open, zoodat het leek, of die papegaai tegen haar schreeuwde: Sloerie! Maar verbeeld je, die oude vrouw begon te lachen en zei tegen mij: ‚Och mijnheer Havlena, wat heeft u daar een schat van een vogel! Als je me nou', bromde Havlena. ‚Veertien dagen lang heb ik haar moeten soebatten, of zij een klacht tegen mij indiende, maar ik heb getuigen uit de heele huurkazerne. Nu komt het voor de rechtbank'. Havlena wreef zijn handen. ‚M'n kop er af, als ik niet veroordeeld word wegens beleediging! Ik schenk het ze niet, dien hoogen oomes van het departement!' ⊠ Tot aan het voorloopig onderzoek dronk Havlena als een tempelier van louter emotie en ongeduld. Voor den rechter gedroeg hij zich heel waardig; hij hield een haarfijn juridisch betoog tegen zichzelf, beriep zich op alle bewoners van het huis, dat de beleediging aanstootelijk en openlijk was, en hij vroeg de strengste straf. ⊠ De rechter, een bezadigde oude dignitaris, plukte aan zijn baard en verklaarde, dat hij den desbetreffenden papegaai wilde hooren, en verdaagde het onderzoek, lastgevende, dat verdachte de volgende maal den desbetreffenden vogel mede moest brengen als instrumentum delicti, subsidiair als getuige. ⊠ Op den volgenden termijn verscheen Havlena met den papegaai in zijn kooi. De papegaai zette groote oogen tegen de onthutste vrouwelijke griffier en begon voor alle aanwezigen te schreeuwen: Sloerie! ⊠ ‚Genoeg', zei de rechter van instructie. ‚Uit de getuigenverklaring van den papegaai Lorre blijkt, dat zijn woorden niet direct en onwederlegbaar gericht waren tot eischeresse'. ⊠ De papegaai keek hem aan en krijschte: Sloerie! ⊠ ‚Want het bewijs is geleverd, dat hij de gewraakte uitdrukking bezigt tegenover iedereen, zonder onderscheid van sexe. Bijgevolg ontbreekt hier het opzet om te beleedigen, mijnheer Havlena'. ⊠ Havlena sprong op als door een dolksteek getroffen. ‚Edelachtbare', protesteerde hij wanhopig, ‚de opzet van de beleediging was gelegen in het feit, dat ik het raam geopend heb voor eischeresse, met het oogmerk, haar door mijn papegaai te laten beschimpen!' ⊠ ‚Dat blijft dubieus', zei de rechter. ‚Het openen van het venster zou men eenigermate als opzet kunnen aanmerken, maar op zichzelf beschouwd is dit hoegenaamd geen beleedigende handeling. Ik kan u niet straffen omdat u van tijd tot tijd uw venster geopend hebt en u kunt niet bewijzen, dat uw papegaai met zijn uitroep eischeresse bedoelde, mijnheer Havlena'. ⊠ ‚Maar ik heb het wel tegen haar bedoeld', verweerde zich Havlena. ⊠ ‚Daar heb ik geen enkel bewijs van', weerlegde de rechter. ‚Niemand heeft u die gewraakte uitdrukking eischeresse hooren toevoegen. Er helpt niets aan, mijnheer Havlena, ik moet u vrijspreken'. Vervolgens zette hij zijn baret op en sprak verdachte vrij. ⊠ ‚En ik ga in hooger beroep', stoof Havlena op, nam de kooi met den vogel en holde de rechtzaal uit. Het huilen stond hem nader dan het lachen. ⊠ Na deze catastrofe zag men hem hier en daar zwerven, radeloos en laveloos. ‚Mijnheer', snikte hij dan, ‚is dàt rechtvaardig? Zijn er nog rechters op de wereld? Maar ik laat het er niet bij! Ik zoek mijn recht tot in de hoogste instantie! Mijnheer, ik eisch rehabilitatie voor zoo'n verongelijking! Al zou ik tot het eind van *mijn leven moeten rechten* Ik strijd niet voor mijn eigen zaak, maar voor het Re ⊠ Hoe het verloopen is bij de hoogste instantie, weet ik niet precies; ik weet alleen, dat het gerechtshof het beroep van Havlena tegen het vrijsprekend vonnis verworpen heeft. Na dit gebeurde is Havlena verdwenen, alsof de aarde hem verzwolgen had; sommigen zouden gezien hebben, hoe hij door de straten doolde als een schaduw en in zichzelf wat mompelde; ook heb ik gehoord, dat nog steeds eenige malen per jaar bij het departement van Justitie een omvangrijk en heftig bezwaarschrift wordt ingediend inzake de beleediging door den papegaai begaan. Maar gevallen voor de juridische verslaggevers heeft mijnheer Havlena nooit meer gedebiteerd; waarschijnlijk omdat zijn vertrouwen in de rechters en de rechtspraak geschokt was".

Van een te Nijmegen opgebaggerden reliekhouder

door H. Bakels

EEN van de oudst-bewoonde plekken van ons land is Nijmegen. Onder de Romeinen reeds een flinke vestiging en tegelijk vesting. Noviomagum. Daar was natuurlijk een Romeinsche militaire bezetting. Officieren. En hunne gezinnen. Dames met versiersels en utensiliën volgens de mode dier dagen. ⊠ Het is ongelooflijk wat al niet in en bij Nijmegen is opgegraven en .... opgebaggerd. ⊠ Opgebaggerd? ⊠ Ja zeker! ⊠ Nijmegen is te midden van 't lage land gelegen op het hooge punt waar de in zuidoostelijke richting gelegen heuvelrug ('t Reichswald, enz.) met z'n noordelijkste einde de Waal raakt en dan plotseling ophoudt. ⊠ Steil valt het hooge land met-stad-en-al daar naar de Waal af. ⊠ Geen wonder dat in minder technische en minder goed verzorgde tijden (waarin oeververdedigingen nog slechts in embyronalen toestand bestonden) de Waal met heel hoog en woest water en kolkende strooming wel eens reusachtige stukken oevergrond meesleurde. Met huizen en al. Wie weet hoeveel akelige rampen daar niet gebeurd zijn in stormachtige, donkere winternachten! Misschien een heel stadsdeel met vrouwen en kleine kinderen en al in 't water „gekalfd" en jammerlijk verdronken, met hun meubelen, en gebruiksvoorwerpen en sieraden en al weggesleurd. ⊠ Zoo werd de Waalbodem, een echt grind-bed, bedekt met menschelijke resten, die er eeuwen en eeuwen in doodsche rust bleven rusten. De Waal stond hoog, de Waal stond laag. De Waal stroomde over zijn grindbed en Romeinsche beschavingsvoorwerpen bleven daar in hun vochtig bed slapen en slapen. De Germaansche schippers voeren er over heen. De Noormannen roeiden er met hun roofschepen over heen, op weg naar het rijke Keulen, om dat te plunderen. De Romeinsche doktersmesjes en tangetjes, de gouden munten, de halskralen, ... alles bleef daar in de natte donkere diepte slapen en slapen. De kruistochten vonden plaats. Europa in onrust. De Hervorming. Europa in rep en roer. De 80-jarige oorlog. Nederland in bloed en tranen. De Waal-bodem bleef slapen. ⊠ Tòtdat in de 19de eeuw de stoombaggermachines uitgevonden werden en men o.a. de Waalgrindbanken bij Nijmegen begon te exploiteeren .... Het is wezenlijk ongelooflijk wat er toen voor den dag kwam. De Heer Kam, een welgesteld en in deze dingen belangstellend man, kocht in 't einde der vorige en in 't begin dézer eeuw veel van de met 't grind opgebaggerde oudheden op. O.a. eenige mudden .... olifantskiezen, bewijs dat in West-Europa vroeger olifanten leefden. Maar dat zijn buitenissigheden. 't Klassieke van Nijmegen is de vondst van mènschendingen. Ieder weet hoe véél de Heer Kam opkocht. Hij schonk 't aan den Staat, en het tegenwoordige Rijksmuseum van Oudheden te Nijmegen is er getuigenis van. ⊠ Om een staaltje te geven van de profusie van vondsten 't volgende curiosum. Terwijl de vriendelijke mijnheer Kam mij al gezellig vertellend bij z'n schatten rondleidt, wordt er gebeld (Hij had z'n verzamelingen toen nog in een gebouw in z'n tuin). Het dienstmeisje komt en zegt dat er een grindschipper is die een Romeinsch dameshalssnoer heeft opgebaggerd en te koop biedt. ⊠ „Ach neen", antwoordt de oude heer, „*ik heb al zóóveel van dat goed!*" ....

(*Slot op bladz. 12*)

OP DEN VOORGROND DE BATOK, DAARNAAST LINKS DE NOG WERKENDE BROMO, TWEE DER BEKENDE SECUNDAIRE KRATERS IN DE CALDERA VAN HET TENGGERGEBERGTE

JAVAANSCHE VULKAANTYPEN

DOOR R. GHEYSELINCK

HET topographische beeld der verschillende eilanden, die zich om het zoogenaamde Soendaplat heenbuigen, wordt dermate door vulkanische vormingen beheerscht, dat men hier met evenveel recht zou kunnen spreken over een gordel van vuur als men het gedaan heeft voor de „guirlande de feu" van de kustgebergten langs den Pacific [1]). Java vooral, lijkt één brandende wonde in de korst onzer aarde: van Oost tot West — in een wonderbaarlijke continuiteit — gloeien er de bekende kraters, wier grillige activiteit steeds weer — soms na langere tusschenpoozen — het in dit opzicht zoo rustige moederland komt beangstigen. De Geologie heeft sinds lang deze continuiteit verklaard, want al mag het lijken, dat vulkanisme en aardbevingen vrij onafhankelijk van elkaar optreden, toch zijn er vele aanwijzingen voor, dat beide verschijnselen samenhangen met voortdurende bewegingen, die nu eenmaal bij voorkeur plaats grijpen in de meest instabiele deelen onzer aardkorst. Nu is men langs andere wegen tot de overtuiging gekomen, dat de Maleische Archipel inderdaad in een boogvormige zwaktezône ligt, waarin de spanningen der aarde ten deele opgelost worden. Neem de oorzaak voor het gevolg en u is een methode rijker geworden, want dan is onze vuurgordel een wegwijzer geworden: in hare onmiddelijke nabijheid zullen we de plaatsen moeten zoeken, waar de aardkorst tegenwoordig de grootste veranderingen ondergaat. En — het groote beginsel der geologie! — wat nu gebeurt, gebeurde ook in vroegere perioden: fossiele vulkanische lichamen kunnen dus ook aanduidingen zijn voor de reconstructie van een paleozoischen of mesozoischen aardbol [2]). Reeds daarom zou elk vulkanisch verschijnsel zich aan de wetenschappelijke aandacht opdringen. Hoeveel te meer zal dit het geval zijn, wanneer men daarbij bedenkt, dat door de vulkanen materiaal aan de oppervlakte gebracht wordt, dat anders nooit voor directe waarneming toegankelijk zou zijn: een geologische beeldspraak luidt ergens, dat de vulkaan het venster is, waardoor we naar het binnenste der aarde kijken. Het is hier echter niet de plaats om u een omslachtige opsomming te geven van de vele problemen, die het speciale gebied vormen der vulkanologie, maar het kan den lezer van „Buiten" wel belang inboezemen te weten, door welke wetten of factoren het Javaansche landschap wordt beheerscht. In de eerste plaats dus de vorm der vulkanen. Deze is niet alleen afhankelijk van de intensiteit der uitbarstingen, maar ook van den aard en de samenstelling der eruptieproducten, die op hun beurt ten nauwste samenhangen met de geaardheid van den magmahaard, die den vulkaan voedt. Daarenboven zijn er de erodeerende krachten — regen en wind — die den vulkaanvorm voortdurend wijzigen en u dadelijk inlichten of u voor een „ouden" dan wel voor een „jongen" vulkaan staat. Is het magma gasrijk, dan zullen losse producten worden uitgeworpen, zooals asch, bommen (zie de afb. op blz. 6) en de bekende lapilli; is daarentegen het gasgehalte gering, dan zal een samenhangende lavastroom de vulkaanhellingen afvloeien, welks richting door vele factoren, o.a. de heerschende winden, zal beïnvloed worden. Dat de eruptieproducten invloed op den vorm hebben, wordt b.v. gedemonstreerd in het zeer typische uiterlijk van den Batok (zie de afb. op deze blz.), een der bekende „secundaire" kraters in de groote caldera van het Tenggergebergte. Bij zijn laatste eruptie heeft deze vulkaan niets anders dan losse

1) Japan, Andes, Hawaii enz. 2) De geschiedenis der aarde wordt verdeeld in drie groote tijdperken: het paleozoïcum, het mesozoïcum, en het neozoïcum (welk laatste o.a. het quartaire tijdperk omvat). Deze verdeeling is vroeger gemaakt naar de ontwikkeling van het organische leven.

HET KRATERMEER VAN DEN KAWAH IDJEN IN OOST-JAVA

producten uitgeworpen, die het aanzijn hebben gegeven aan de barranco's, welke de hellingen van den Batok langs alle zijden doorklieven en tot aan den top doorloopen. ℵ Kenmerkend is in dit opzicht aan dezen vulkaan het volkomen ontbreken van een trechtervormigen krater. De erosie heeft zeker een groot aandeel gehad in de verwoesting van den krater, die er eenmaal moet geweest zijn, maar toch moet hierbij ook aan andere factoren gedacht worden, die hunnerzijds den oorspronkelijk gevormden trechter weer opgevuld hebben; we moeten in de eerste plaats aannemen, dat het losse materiaal weer makkelijk naar beneden gleed langs den binnenwand van den krater, terwijl anderzijds ook moet gedacht worden aan de aschregens, afkomstig van den nog werkenden Bromo, die in de onmiddelijke nabijheid van dan Batok ligt, als de meest bekende der secundaire kraters van deze „zandzee". ℵ De fraaie, regelmatige kegelvorm van den Batok moet daarentegen ook aan andere factoren, dan aan de geaardheid van het eruptiemateriaal, worden toegeschreven. Het is duidelijk dat een volkomen ongeschonden kegelvorm alleen dan zal ontstaan, wanneer de vulkaan voortdurend werkzaam is uit eenzelfde krateropening; daarbij moet deze werkzaamheid onafgebroken en met korte tusschenpoozen doorgaan. Dit zal vooral het geval zijn bij secundaire of parasitaire kegels, d.w.z. kleinere eruptiepunten, die ontstaan binnen den krater (caldera) of op de flanken van een grooteren vulkaan. ℵ Dit laatste is b.v. het geval bij den hoogsten top van Java, den nog werkenden Smeroekegel. Deze is een secundaire kegel op de buitenste hellingen van dezelfde Tengger-caldera. Een nog gecompliceerder voorbeeld is de Idjen-caldera in Oost-Java, welke op zijn hellingen den vulkaan Raung draagt, Ook de Raung zelf heeft een caldera, die bij een der vorige erupties op haar beurt een secundairen kegel had. ℵ Hoewel het in mijn bedoeling ligt in een tweede artikel meer over de eruptieverschijnselen zelf te schrijven, kan ik naar aanleiding van de Bromo- en Smeroefoto's op deze tweede bijdrage vooruitloopen. Het wordt wel eens gezegd, dat de G. Bromo een veiligheidsklep is van den Smeroe: de eene zou in eruptie zijn, wanneer de andere rustig is. Dit zou op zich zelf een bewijs zijn voor een bepaalde wisselwerking tusschen twee vulkanen, die door eenzelfde magmahaard gevoed worden. De beweering is echter een veralgemeening van waarnemingen, die langen tijd bevestigend konden zijn, maar volgens den vulkanoloog Taverne niet opgaan, daar hij waarnam dat Bromo en Smeroe langeren tijd tegelijk rustig bleven of althans „betrekkelijk" rustig .... want het volksgeloof, dat nu eenmaal gevoed wordt door krantenberichten over catastrophale uitbarstingen en verwoestende aardbevingen, is al te zeer gebaseerd op de veronderstelling, dat het zonder — of buiten — deze berichten erg rustig toegaat in den schoot van moeder aarde. ℵ Zoo geeft de foto op blz. 7 van den Bromo-krater het beeld van een, volgens denzelfden vulkanoloog, „volkomen" rustigen vulkaan. Een volgend rapport maakt echter melding van een hooge witgekleurde dampzuil, die uit een diep gat in den krater opsteeg. In de direkte nabijheid van de opening waren de dampen als met een groen waas overdekt. De geelgroene kleur werd veroorzaakt door kleine, vloeibare zwaveldeeltjes, welke door de gassen tot op geringe hoogte werden meegevoerd. De binnenzijde van den Bromokrater was dan ook met een dunne zwavelkorst overdekt. De dampen stegen omhoog onder luid gebrul en gesis. Vermoedelijk waren zij afkomstig van zeer krachtige solfataren, welke uit de, sedert de vorige eruptie, gestolde lava ontsnapten. ℵ Hevige erupties zijn trouwens betrekkelijk zeldzaam en de aschregens of lavastroomen, die aan de erupties verbonden zijn, zijn over het algemeen niet erg gevaarlijk .... al zal menige lezer me dadelijk een heele serie data opsommen, waarbij de uitbarsting aan velen het leven kostte. ℵ Doch stel u gerust, waarde lezers, er zijn aanwijzingen, dat de huidige vulkanische verschijnselen in den Indischen Archipel alleen maar restjes zijn van een veel intensievere phase. ℵ Herhaaldelijk zijn hier caldera's genoemd, wier ontstaanswijze we echter onbesproken moeten laten. Het zijn grootere kraters of inzinkingen — de geoloog spreekt wel eens van negatieve vormen — die soms met water gevuld zijn, als b.v. het kratermeer van den Kawah Idjen. ℵ De Kawah Idjen behoort tot de zoogenaamde polyconische vulkanen. Opmerkelijk

is bij het kratermeer de aanwezigheid van een overlaat, waarlangs het water, dat op zich zelf om zijn schitterende kleur algemeene bekendheid heeft verworven, bij nieuwe erupties afvloeien kan. ℵ De vorm dezer caldera's is ook zeer verschillend. Hier is hij rond, elders elliptisch (b.v. bij den Rindjan op Lombok). Ook de grootte der caldera's wisselt sterk, maar het feit dat zij soms een diameter hebben van verschillende kilometers — (de Tengger-caldera: 4.2 km; de Idjen-caldera: 8 km) — rechtvaardigt de veronderstelling, dat zij resten zijn van veel grootere vulkanen. ℵ De kratermeren, die we in dergelijke caldera's vinden, kunnen dan tijdens een eruptie weggeblazen worden. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de Kloeteruptie in 1919, toen een modderstroom (lahar) met groote snelheid naar beneden stroomde en alles vernielde op zijn weg. ℵ Het spreekt van zelf, dat dergelijke erupties blijvend hun stempel zullen drukken op den vorm van den vulkaan. De bekendheid van de Krakatau-eruptie (1883), de grootste, die we kenden, bespaart me een overbodig verhaal. ℵ Vloedgolven, lahars en gloedwolken blijven voor een volgend artikel op het programma! (*Slot volgt*)

DEZE OP DEN TOP VAN DEN SMEROE UITGESLINGERDE STEEN HEEFT EEN BIJNA CIRKELVORMIGE KOM IN HET LOSSE MATERIAAL GESLAGEN

brief kan lezen. ℵ Elders blinkt het ijs met lichte vlakken. Het is een juweelenmuur, die met een houweel glad is afgebikt. Daar is een egaal, parelend oppervlak. Ginder staat een fantastisch berglandschap met geweldige pieken en diepe passen. ℵ En plotseling breekt de zon door, en de ruiten schitteren in het licht. Het zijn zilveren vegen en parels en wanden van toovergrotten. Het is allemaal zoo mooi, het is van zoo'n onzinnige, onbegrijpelijke, koude, kleurlooze schoonheid, het is zoo'n weelde van ijs en licht op iedere ruit. Ws.

De sterke kleermaker

Naar het Deensch van
H. PONTOPPIDAN

EEN dorp kreeg eens een nieuwen kleermaker. Hij was mank en had een bochel, en daar hij bovendien afkomstig was uit een stad die Stumperup heette, was het geen wonder, dat hij het mikpunt werd van de geestigheid van de stad. Vooral van de meisjes had hij veel te verduren. En het ergst had de groote, mooie Abelone, waar alle jongens van de stad een oogje op hadden, het op hem voorzien . . . maar ongelukkig genoeg was zij ook juist degene voor wie het hart van den kleermaker het vurigst klopte. ℵ Maar wat hij aan zijn beenen tekortkwam, dat had hij in zijn dwergenhoofd; en door vlijtig in geschiedverhalen en de geschiedenis van beroemde mannen te lezen, had hij geleerd hoe men het in de wereld zoo ver kon brengen, dat men geëerd en gevreesd werd; en hij besloot nu zelf een genialen zet te doen. Op een avond — het was omtrent Nieuwjaar — werd er in de herberg gedanst. Er werd stevig gedronken, en toen het al laat in den nacht was geworden, begonnen eenige kerels met verhitte hoofden in de gelagkamer op hun lichaamskracht te pochen. ℵ „Ik kan een ploeg op mijn nek dragen van den eenen kerktoren naar den anderen!" riep er een, en hij zette met een vloek zijn brandewijnglas krachtig neer. ℵ „Dat beteekent ook wat!" zei een ander. „Ik kan een achtste vat bier op mijn vlakke hand nemen, mijn mond aan het spongat zetten en het zóó leeg drinken! Laat iemand me dat eens nadoen!" ℵ „Och kom!" schreeuwde een derde. „Ik kan een ton rogge onder mijn arm nemen alsof het een stroowisch was, en er een rondedans mee doen. ℵ „Ja, maar ik kan er twee nemen!" zei kalm en bedaard de kleine kleermaker, die alleen in een hoek zat, waar niemand op hem gelet had. ℵ „Wat zegt hij daar?" werd er van alle kanten geroepen. „Wil jij twee ton rogge dragen, mannetje?" ℵ Hij knikte bevestigend. ℵ De mannen keken elkaar aan. Toen riep er een: „Daar houden we je aan! Kom aan! Dat willen we wel eens zien! We maken binnen in de zaal het veld vrij!" ℵ Nu werd er luid gelachen.

IJSBLOEMEN

DAAR zijn ze dan weer, de ijsbloemen. Voor den eersten keer van het jaar. De ruiten zijn er van boven tot onder, van links tot rechts mee bedekt. Ik heb een hekel aan ijsbloemen. Ze maken van je huis een gevangenis, en ze ontnemen je de inkijkjes in de kamers van anderen: het koperen bloempotje met 't onmisbare dubbeltjesblad, en 't jongensbeeldje, dat een pijpje rookt of een hengel in de hand houdt. ℵ Maar ze zijn mooi! Het is een kille, doode, haast meetkunstige schoonheid van lijnen en vlakken, van veelhoeken en kegeldoorsneden, van parabolen en ellipsen, alles uitgevoerd in blinkend, kleurloos ijs. ℵ Ergens in een hoek van de ruit ontbloeit een wonderlijke guirlande, die zich voortbeweegt over een fond van hoogst modern pletwerk, en zoo maar plotseling ophoudt. Breede bladen schieten hier en daar over het grijsgeworden glas, en niemand kan bevroeden, waarom ze nu juist dáár zijn gegroeid, en waarom niet ergens anders. ℵ Op een heel klein ruitje, dat in den wind staat, is een rijkdom van roosjes ontloken. Nee, dat is nu eens geen verbeelding: dat zijn wérkelijk roosjes, dwergroosjes, met de fijne blaadjes haast nog in knop. Hier is dan toch iets liefs gegroeid. De roosjes vullen de onderste helft van het ruitje. De bovenste helft is beschreven met haarfijne streepjes. Dat doet je denken aan een vreemd, Oostersch alfabet, aan hiëroglyphen of Soemerisch spijkerschrift. Niemand, die den

DE SMEROE, VAN DEN IDER-IDER AF GEZIEN

Met groote snelheid werd in de danszaal ruim baan gemaakt. Van den dorschvloer werden twee groote zakken graan van een ton inhoud aangebracht, en onder het gejoel der mannen en het gegichel der meisjes ging men er in een grooten kring omheen staan. ☒ Maar toen de gebochelde kleermaker koelbloedig zijn jas uittrok, zijn riem steviger om zijn lijf gespte, zijn boord losmaakte, en tenslotte tusschen de twee zakken in ging staan, werd het langzamerhand stil in den kring. ☒ Hij streek zijn lange haren van zijn voorhoofd, ademde op de ballen van zijn handen en haalde toen driemaal langzaam en diep adem — en de omstanders volgden al zijn bewegingen in stijgende spanning. Zou het mogelijk kunnen zijn? Zou hij het werkelijk ten uitvoer kunnen brengen? ☒ Eindelijk trok hij zijn broek bij de knieën wat omhoog en boog zich naar de zakken. Met groote zorg sloeg hij een arm om elken zak, drukte zijn voeten met kracht tegen den grond en duwde de punt van zijn tong stijf tegen zijn eene wang — als om met één machtigen ruk de zakken van den grond te tillen. Er heerschte op dat oogenblik ademlooze stilte in de zaal. Een paar van de vrouwen die het meest vooraan stonden in den kring werden bleek, en een van hen riep: „Om godswil! Houd op! . . . Hij krijgt een ongeluk!" ☒ De zakken bleven dan ook heel rustig op den grond liggen. Toen deed de kleermaker alsof hij het toch met alle geweld tot stand wilde brengen; hij legde zijn eene knie op den grond, klemde zijn tanden op elkaar, perste het bloed naar zijn hoofd en bracht zijn ledematen aan het trillen. Het leek alsof hij vastbesloten was liever zichzelf een ongeluk toe te brengen dan op te geven. ☒ „Houd op! Houd toch op!" riepen verscheidenen, nu ook van de mannen — en de vrouwen wendden de oogen af. ☒ En ofschoon de zakken nog steeds even stokstijf stil stonden, en ofschoon de kleermaker ten slotte werkelijk de poging opgaf, verhief zich geen hoongelach. Allen keken naar hem met oogen die stijf stonden van respect, toen hij zich een weg baande door den kring en wegging. ☒ En overal waar de naam van den kleermaker sindsdien genoemd werd, werd er gezegd: „Dat is een kerel van wat ben je me! Wie zou dat van hem gedacht hebben! . . . Het scheelde maar een haar of hij had warempel onder elken arm een ton graan opgetild!" ☒ Ja, en toen hij nu om de hand van de mooie Abelone vroeg, zei ze dadelijk ja, en ze leefde sindsdien gelukkig, in de trotsche zekerheid, dat zij den sterksten man van het geheele district bezat.

„ARABIA FELIX"

DOOR D. VAN DER MEULEN (VI)

VAN het dak van het gastengebouw zag ik San'a in zijn betooverende en geheel eigen pracht en bij de geboorte van iederen nieuwen dag hoorde ik zijn bekoorlijke en onvergetelijke muziek. Iedere stad heeft immers haar eigen geluiden en wanneer we die hetzij in onze jeugd, hetzij later met een ontvankelijk gemoed beluisterd hebben, dan vergeten we ze nooit weer. San'a zong mij iederen morgen opnieuw wakker. Elke Arabische stad of Wadi doet dat. Zoodra een witte draad van een zwarte te onderscheiden is, klimmen de moe'ezzins op de slanke hooge minarets (hier Sauma's genoemd) en zingen hun oproep tot de Salaat uit over de slapende stad. Prachtig is dat gezang vaak, en vriendelijk klinken de laatste woorden: „de Salaat is beter dan de slaap". De geest stemt daar graag mee in en het lichaam keert zich rustig om, om vredig verder te dutten. Maar niet lang daarna komen vele andere geluiden. De Saki's, de jongetjes die de kameelen van den waterput drijven, zijn aan hun dagtaak begonnen. Helling op, helling af, loopt de kameel en bij ieder afgaan trekt hij het geitenvel, gespannen en vol water naar boven. Piepend en zuchtend draaien de houten schijven en de touwen knarsen daarover, dan plenst het water uit den zak en stroomt murmelend door de bevloeiïngsgoten. Dit is het blije lied van het zegenbrengende water, tevens het overheerschende lied van den landarbeid in Arabië. Zelfs de vreemdeling heeft later heimwee naar dit zoo eigen vredige geluid van Wadi en Oase. Zoodra de zon boven den bergrand verschijnt, breekt het vogelen-gejubel los, dat intenser is dan in 't Noorden, omdat de koele ochtendtijd van den zang hier maar zoo kort duurt. ☒ Buiten de muren van San'a liggen de groote kazernes die tijdens het militaire regime der Turken gebouwd zijn. Zoodra het licht is, treden de troepen van den Imaam aan op de groote exercitie-velden. Enkele grijze officieren herinneren nog aan den tijd dat Turkije z'n macht hier oplegde. Zij zijn door den Imaam overgenomen om zijn wilde bergsoldaten een tikje Duitsche dril bij te brengen. Ook het heele Turksche muziekcorps is overgenomen. Wel zijn de muzikanten nu vervangen door Jemenieten, en dezen hebben de melodieën omgecomponeerd tot iets eigens. Soms is nog een begin van de „Doppel Adler" of van „Deutschland, Deutschland über alles" te herkennen, maar dan komen er eigen fanta-

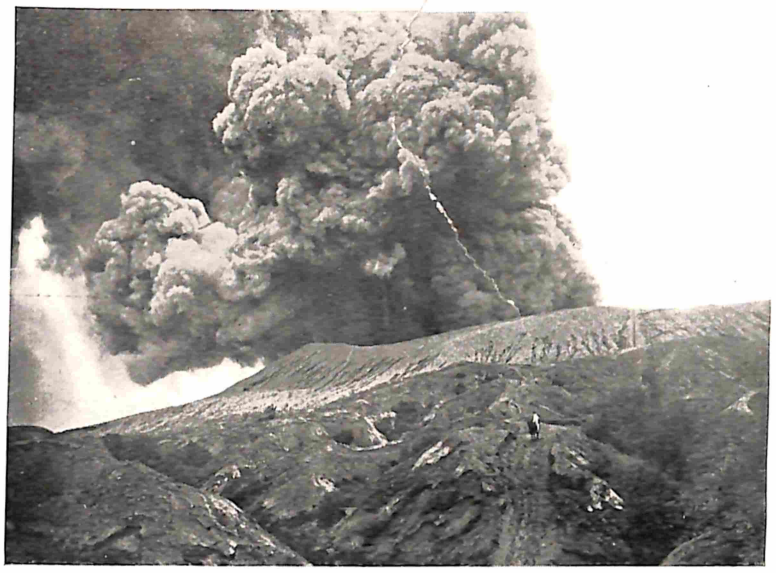

Foto Quintus Bosz *DE BROMO MET ROOKKOLOM*

DE BROMO-KRATER

Foto van der Meulen

HUIZEN LANGS EEN DROOG STROOMBED DWARS DOOR SAN'A

sieën door, dan wordt het een bruisend lied als van den bergstroom. Exerceeren zonder muziek gaat niet. Van het morgenkrieken af schalt de militaire muziek dus van verschillende kanten over de ontwakende stad. En hier, te midden van dit vrije soldaten-volk, van deze harde vechters, klinkt dat goed. Als de koperen blaas-instrumenten even verstommen, krijgt de Jemenitische muziek een kans. Bij kleine trommels en tamboerijnen zingen de soldaten zelf hun krijgsmuziek. Zoo zag ik het dagelijks van de lijfwacht die den Imaam vergezelde op zijn morgenrit door de stad. De muzikanten en zangers huppelen op de maat van hun in falset-tonen gezongen liederen. Af en toe staat het rijtuig van den Imaam stil om den soldaten de gelegenheid te geven een ronde-dans te doen. In deze stad van ongeplaveide straten, waar de eenige voertuigen zijn een voorwereldlijk rijtuig van den Imaam en een voor zijn gasten bestemd oud Fordje, is geen straatrumoer en hier kunnen een 80.000 inwoners gezamenlijk genieten van elke muziek die ergens in de stad gemaakt wordt. ℵ Staande op het dak zie ik uit over de tuinen van Bir al'Azab. De dichte groene kruinen van de Jemenitische abrikozen-boomen (de bargoek) overheerschen. De Turken hebben ingevoerd de decoratieve zwart-groene cypressen, die hun scherpe pieken hoog verheffen. In de tuinen liggen de villa's van de hooge ambtenaren. Van licht-rose baksteen gebouwd, met veel witte randen en omlijstingen versierd, liggen ze breed uit en niet hoog. Op ieder dak is een sierlijke kamer gebouwd met breede, hooge ramen, deels van gekleurd glas. Daar houdt de heer des huizes in den warmen tijd met z'n vrienden zijn qaat-bijeenkomsten. Onder gezellige kout bedrijft men daar de Jemenitische volkszonde, het eten van het bedwelmende qaatblad. Tusschen de tuinen in staat hier en daar een moskee met ronde hooge Sauma (minaret). De rose, slanke torens zijn met banden van witte steen smaakvol versierd, en met een rond koepeldak gedekt. Verder weg is de dichte huizen-massa van het eigen lijke San'a, de binnenstad, die tegen het Koninklijk paleis aansluit en door een aparten muur, den eigenlijken grooten verdedigingsmuur, beveiligd wordt. Die moeten we van dichterbij gaan bezien. Komende uit de tuinenstad steken we een groot plein over, waaraan de regeeringsdepartementen liggen. Sombere vierkante gebouwen, van grijze natuursteen geconstrueerd, en herinnerende aan de Duitsche leermeesters van de Turksche bouwers. Door een poort in den binnenmuur komen we dan in eigenlijk San'a met eerst de paleiswijk, dan de bazaarstraten en daarna de huizenrijen van de notabelen. Het bouwmateriaal, de kleine rose baksteen, heeft den eigenaardigen San'a-stijl mogelijk gemaakt. Ook het albast heeft er invloed op gehad. Ongeveer een dagreis van de stad zijn vindplaatsen van albast. Men heeft daaruit platte schijven weten te zagen die als lichtvensters in de huizen gebruikt worden. De ramen zelf zijn dicht bij den vloer en klein. Erboven zijn ronde lichtvensters, waarin met een soort cement de albasten schijven zijn aangebracht. Dit geeft een heerlijk zacht licht in de kamers en een vroolijke onderbreking in het gevelvlak der huizen. Met de witte bandversieringen geeft dit het aanzijn aan de kleur en den vormenrijkdom van den San'a-bouwstijl. ℵ Rioleering en vuil-afvoer heeft de stad niet. Spoelwater, afval en W.C.-producten vallen door een vierkanten gemetselden koker in een ruimte die open is naar de straat en waar de Joden hun grondstof vinden voor de briquetten waarmee ze de Turksche badhuizen stoken. Bij eenvoudiger huizen glijdt dit vuil langs een open glijbaan, die tegen den gevel van het huis ligt, geluidloos omlaag om via een flauwer hellenden steen op straat aan te komen. Gelukkig zijn er hongerige honden die een deel van dit vuil verslinden, maar toch hangt in de nauwe straten van het zoo mooie San'a een hinderlijke faecaliën-lucht. Vliegenplaag en buikziekte zijn mee het gevolg hiervan. ℵ De grootere gebouwen, zooals de moskeeën, de cadettenschool, het weeshuis en ook het nog nieuwe paleis van den Imaam, zijn uit prachtig gehouwen blokken natuursteen gebouwd. Ze hebben een eigen stijl voor zoover ze geen Turksch werk zijn, en ze zijn, evenals de woonhuizen, een bewijs van begaafdheid en smaak op bouwkundig gebied, die stellig nog een erfenis is uit den tijd toen Arabia Felix een fakkeldraagster der menschheid was. (*Slot volgt*)

DE HOLLANDSCHE SMOUSHOND

DOOR P. M. C. TOEPOEL

OVERAL op de wereld, waar de mensch tot eenige ontwikkeling geraakte, zijn voor overeenkomstig werk overeenkomstige rassen van honden ontstaan. Over de hoogvlakte van Afghanistan, over Nederlandsche [1]) veen- en kleigronden zoowel als over de woestijnen van Klein-Azië en Noord-Afrika jagen windhonden. Hun buit verschilt al evenzeer als de bodem en het klimaat, want zij

1) Thans gelukkig verboden.

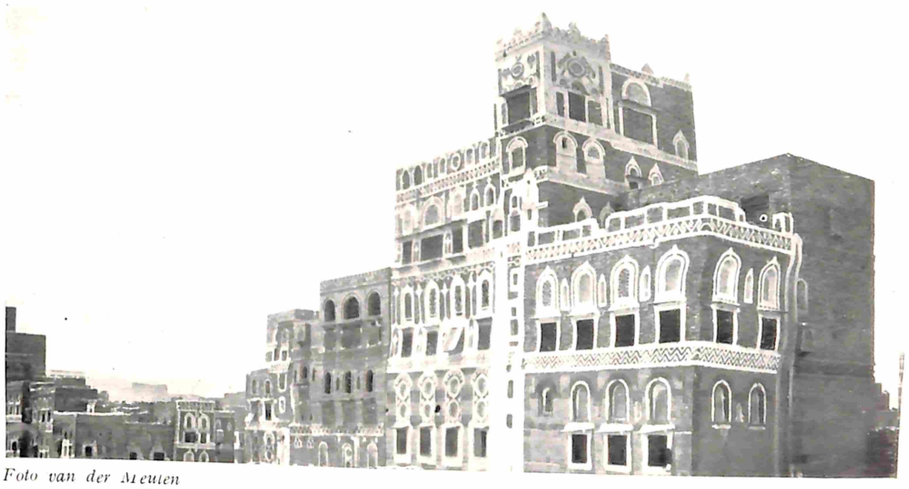

Foto van der Meulen

HUIZEN AAN DEN ZUIDELIJKEN MUUR VAN SAN'A

Britschen leest geschoeid, ontmoetten van den beginne af de zuiver gehouden Britsche rassen òf weinig geslaagde en onderling zeer verschillende vertegenwoordigers der overeenkomstige vaderlandsche vormen, òf heelemaal geen mededinging, zoodat het scheen of zulke honden hier niet bestonden, noch er ooit geweest waren. ℵ Het publiek, dat de groote afnemer is, koos dus, geleid door de Mode, Britsche rassen en bedankte voor Nederlandsche, al handhaafden enkele, sterk door vroegere raszuiverheid, zich nog bij den kleinen man. ℵ Is de Hollandsche smous één dier verdrongen rassen? Hield vroeger inderdaad Jan en Alleman zoo'n ruwharigen guit? Ik keek in musea en verzamelingen vaak naar honden uit, maar trof hem er niet bij. Hoe het zij, in het bloeitijdperk van het ras was één enkele man, de Amsterdamsche hondenhandelaar Abraas, de leverancier er van. Indien het toen kort te voren een nationaal ras was geweest, hadden er zeker meer bronnen bestaan. Maar hij alléén verkocht den „heeren"-stalhond aan den gegoeden Amsterdamschen burger, die er twee of drie tientjes voor betaalde. Een heele prijs in het midden der 19de eeuw voor ons nuchter en toen zoo zuinig volk. ℵ Zoowel omtrent den naam als omtrent het ontstaan zijn vele gissingen gemaakt. Op het laatste had Abraas stellig,op het eerste had hij wellicht kunnen antwoorden. Maar hij was een wijs man en zei niet meer dan voor zijn bedrijf gewenscht was. ℵ De heer L. Seegers, in wiens „Hondenrassen" (Ellerman & Harms, Amsterdam) heel de Nederlandsche kynologische historie geboekstaafd staat, heeft het waarschijnlijk bij het rechte eind als hij meent, dat de naam van smousbaard afkomstig is, een toen gebruikelijk woord voor ruwharige honden. ℵ De oorsprong is waarschijnlijk de Duitsche pinscher. Oorsprong is een te vaag woord, want het aannemelijkst is, dat de Hollandsche smoushond niet anders dan de gele variëteit van den schnauzer is. Dat op een zéér geringe uitzondering na — waarbij, vooral toen, met kruising moet worden rekening gehouden — alle smoushonden geel waren, stemt hiermee overeen. Waarschijnlijk is bij den schnauzer geel eene recessieve kleur. Daar geel in dit ras toen niet gewenscht was en thans officiëel fout, zullen die mislukkingen goedkoop te verkrijgen zijn geweest en daar eene recessieve eigenschap, wanneer zij voor den dag treedt, dadelijk fokzuiver is, kon met zekerheid een schijnbaar zelfstandig ras, de Hollandsche smoushond, worden gefokt. Ik veronderstel, dat op dezelfde wijze de gouden (gele) retriever uit den zwarten is ontstaan. Niet een Russisch ras — waarnaar de Britsche ambassade in Rusland te vergeefs heeft laten zoeken! — maar gele exemplaren van den doorgaans zwarten Engelschen retriever hebben Lord Tweedmouth aan den door hem zoo angstvallig bewaarden stam geholpen. ℵ Omstreeks 1890 trachtte de heer Stinstra het toen alweer verdwijnend ras te doen herleven. Zijn dood kwam eer hij geslaagd was. Intusschen had zijne propaganda de klassen der tentoonstellingen met een raar mengelmoes gevuld, waarom in het begin dezer eeuw eene vereeniging werd opgericht, welker eerste werk was de raspunten vast te stellen. In dien tijd trokken de groote tentoonstellingen, in het helaas afgebrande Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam, tusschen de 10 en 20 smousjes en de toekomst van het ras scheen verzekerd. Maar de Mode komt nooit in Nederland, zij merkte dus het ras niet op en schreef terriers voor. Welk bevel men „gehorsamst" opvolgde. Ongeveer tien jaar geleden bracht thans wijlen de heer H. J. Clarion bezieling onder de liefhebbers. In den Haag, waar nog de meeste smousjes leefden, riep hij allen, die er een meenden te bezitten, op tot een schouw in de welwillend afgestane manège van den heer Hiemstra. De heer Clarion en ik schiften en we troffen meer te groote Brusselsche griffonnetjes aan dan zuivere smoushonden! Maar met die paar en met de Haarlemsche hoopte de dadelijk gestichte vereeniging het ras op te bouwen. Vergeefs, de Mode gedoogde het niet! ℵ Wie, hoe en wat is

Foto van der Meulen

STRAATJE IN SAN'A (RECHTS AFVAL-GLIJBAAN)

Foto van der Meulen

GROOTE, DOOR DE TURKEN GEBOUWDE MOSKEE MET MINARET (SAUMA) IN DEN SAN'A-STIJL

jagen alles van konijn en haas af tot wolf, eland, wild varken en luipaard toe. Hun aard en lichaam zijn gefokt voor de uiteenloopende behoeften van hun taak. Herdershonden bewaken en leiden schapen, runderen en paarden, waar men ook komt, op de Shetlandsche eilanden en in Centraal-Azië, op vochtig, laag land, op de bergen en op de hei. ℵ Toeneming der bevolking, verbetering van verkeersmiddelen en jachtgeweer hebben aan tal van rassen het oorspronkelijke werk ontroofd. Soms, als bij de korte jacht, is de hond toch nog gewenscht. Dan hebben de rassen zich aangepast en zijn zij gewijzigd naar de nieuwe behoefte. Maar menig ras is geheel werkloos geraakt. ℵ Het eene volk heeft de rassen, die zonder werkdoel geraakt zijn, behouden, het andere heeft ze verwaarloosd. In het laatste geval verdwijnt het ras niet op slag, doch het vermengt zich en poogt later een bewonderaar het te herstellen, dan is teleurstelling op teleurstelling zijn deel en meestal geeft hij de poging ontmoedigd op. ℵ Het Engelsche volk, met zijn gevoel voor traditie en zijne belangstelling in dieren, handhaafde meer dan eenig ander zijne nationale vormen der werkgroepen. Zijn voorbeeld heeft eenerzijds over heel de Westersche wereld het fokken en houden van rashonden tot eene populaire liefhebberij gemaakt, in ons land meestal sport en ook wel kynologie genoemd, maar anderzijds heeft het zeer vaak inheemsche vormen verdrongen. ℵ Want een der ergste van de vele gedrochten van onzen tijd van ficties, is de Mode. Onze vrouwen kleeden zich geestdriftig, en wij, mannen, noodgedwongen, nu eens zus en dan eens zoo, doch nooit naar onzen eigen stijl, maar naar het meestal smakeloos voorbeeld, gegeven door vrouwen en mannen, die vaak geheel anders zijn dan wij en naar wie heel de wereld zich een jaargetij lang heeft te richten. Ook in honden nu heerscht Mode. ℵ Op onze tentoonstellingen, naar Britsch voorbeeld gehouden en op Britschen leest geschoeid, ontmoetten van den beginne af de zuiver gehouden Britsche rassen òf weinig geslaagde en onderling zeer verschillende vertegenwoordigers der overeenkomstige vaderlandsche vormen, òf heelemaal geen mededinging, zoodat het scheen of zulke honden hier niet bestonden, noch er ooit geweest waren. ℵ Het publiek, dat de groote afnemer is, koos dus, geleid door de Mode, Britsche rassen en bedankte voor Nederlandsche, al handhaafden enkele, sterk door vroegere raszuiverheid, zich nog bij den kleinen man. ℵ Is de Hollandsche smous één dier verdrongen rassen? Hield vroeger inderdaad Jan en Alleman zoo'n ruwharigen guit? Ik keek in musea en verzamelingen vaak naar honden uit, maar trof hem er niet bij. Hoe het zij, in het bloeitijdperk van het ras was één enkele man, de Amsterdamsche hondenhandelaar Abraas, de leverancier er van. Indien het toen kort te voren een nationaal ras was geweest, hadden er zeker meer bronnen bestaan. Maar hij alléén verkocht den „heeren"-stalhond aan den gegoeden Amsterdamschen burger, die er twee of drie tientjes voor betaalde. Een heele prijs in het midden der 19de eeuw voor ons nuchter en toen zoo zuinig volk. ℵ Zoowel omtrent den naam als omtrent het ontstaan zijn vele gissingen gemaakt. Op het laatste had Abraas stellig,op het eerste had hij wellicht kunnen antwoorden. Maar hij was een wijs man en zei niet meer dan voor zijn bedrijf gewenscht was. ℵ De heer L. Seegers, in wiens „Hondenrassen" (Ellerman & Harms, Amsterdam) heel de Nederlandsche kynologische historie geboekstaafd staat, heeft het waarschijnlijk bij het rechte eind als hij meent, dat de naam van smousbaard afkomstig is, een toen gebruikelijk woord voor ruwharige honden. ℵ De oorsprong is waarschijnlijk de Duitsche pinscher. Oorsprong is een te vaag woord, want het aannemelijkst is, dat de Hollandsche smoushond niet anders dan de gele variëteit van den schnauzer is. Dat op een zéér geringe uitzondering na — waarbij, vooral toen, met kruising moet worden rekening gehouden — alle smoushonden geel waren, stemt hiermee overeen. Waarschijnlijk is bij den schnauzer geel eene recessieve kleur. Daar geel in dit ras toen niet gewenscht was en thans officiëel fout, zullen die mislukkingen goedkoop te verkrijgen zijn geweest en daar eene recessieve eigenschap, wanneer zij voor den dag treedt, dadelijk fokzuiver is, kon met zekerheid een schijnbaar zelfstandig ras, de Hollandsche smoushond, worden gefokt. Ik veronderstel, dat op dezelfde wijze de gouden (gele) retriever uit den zwarten is ontstaan. Niet een Russisch ras — waarnaar de Britsche ambassade in Rusland te vergeefs heeft laten zoeken! — maar gele exemplaren van den doorgaans zwarten Engelschen retriever hebben Lord Tweedmouth aan den door hem zoo angstvallig bewaarden stam geholpen. ℵ Omstreeks 1890 trachtte de heer Stinstra het toen alweer verdwijnend ras te doen herleven. Zijn dood kwam eer hij geslaagd was. Intusschen had zijne propaganda de klassen der tentoonstellingen met een raar mengelmoes gevuld, waarom in het begin dezer eeuw eene vereeniging werd opgericht, welker eerste werk was de raspunten vast te stellen. In dien tijd trokken de groote tentoonstellingen, in het helaas afgebrande Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam, tusschen de 10 en 20 smousjes en de toekomst van het ras scheen verzekerd. Maar de Mode komt nooit in Nederland, zij merkte dus het ras niet op en schreef terriers voor. Welk bevel men „gehorsamst" opvolgde. Ongeveer tien jaar geleden bracht thans wijlen de heer H. J. Clarion bezieling onder de liefhebbers. In den Haag, waar nog de meeste smousjes leefden, riep hij allen, die er een meenden te bezitten, op tot een schouw in de welwillend afgestane manège van den heer Hiemstra. De heer Clarion en ik schiften en we troffen meer te groote Brusselsche griffonnetjes aan dan zuivere smoushonden! Maar met die paar en met de Haarlemsche hoopte de dadelijk gestichte vereeniging het ras op te bouwen. Vergeefs, de Mode gedoogde het niet! ℵ Wie, hoe en wat is

Foto van der Meulen

STRAATJE IN SAN'A (RECHTS AFVAL-GLIJBAAN)

Foto van der Meulen

GROOTE, DOOR DE TURKEN GEBOUWDE MOSKEE MET MINARET (SAUMA) IN DEN SAN'A-STIJL

dan toch de Hollandsche smoushond, vraagt wie dit ras nooit gezien heeft. ℵ Het succes van den schnauzer in ons land, in Engeland, waar men hem toch met goede ooren moest fokken, want de Duitscher sneed ze liever af, zijn succes in de Vereenigde Staten, waar de laatste jaren ook de beschaving het op de wreedheid van het coupeeren won, kortom het slagen van den schnauzer overal waar hij komt, toont óók de waarde van onzen smoushond. Want, nietwaar, zij zijn hetzelfde ras en de toevoeging eerst van Belgisch bloed, toen van dat van den Ierschen terrier heeft hem niet verminderd. Van geen ras hoort men méér goeds vertellen, dan van onzen schranderen, zindelijken, kwieken en onvermoeibaren smous. ℵ Het snoeien van ooren en staart had m.i. afgeschaft behooren te worden. Die tijd begon toen gelukkig reeds voorbij te raken en men heeft door het toe te laten waarschijnlijk menigeen belet het ras daadwerkelijk te steunen. Hoewel ieder vrij is en wie geen beul is, natuurlijk ooren en staart gaaf laat, trots voorkeur op tentoonstellingen. ℵ De smous is een gele, liefst donkerstroogele, ietwat gedrongen, maar vlotte, goed bewegende, ruwharige hond van gemiddeld 40 cm. schouderhoogte (37-42) en 9 tot 10 kilo. Hij moet een paard (geen fiets!) kunnen volgen. Het hoofd is kort en rond, maar de mond vrij lang. Neus en voorhoofd liggen niet in één lijn, zooals bij menigen terrier, doch er is eene duidelijke onderbreking tusschen en een groef tusschen de oogen. Stop noemt men dit. De oogen zijn rond en vrij groot en het haar moet op het hoofd niet langer zijn, dan op den rug en vooral de kijkers vrij laten. De smous heeft ook zoo heerlijke oogen, dat het zonde zou zijn ze te bedekken. Het oog moet donkerbruin wezen. De lippen sluiten op elkaar. In dit ras moet het gehemelte zwart zijn. Dit is niet, zooals wel wordt gemeend, een algemeen kenmerk van den rashond. Integendeel, slechts enkele rassen hebben het. ℵ Snor, baard en wenkbrauwen mogen ietwat donker wezen. Het haar is overal hard en stekelig, op het hoofd wordt het zachter, doch niet zijdeachtig. ℵ De smous heeft ronde of kattevoeten met zwarte nagels. De sprong van het achterbeen is ietwat gebogen. ℵ De schedel moet eenigszins gewelfd en het voorhoofd licht gebogen wezen, doch slechts weinig, want er mag geen gelijkenis met den griffon bruxellois bestaan. Evenmin mag de invloed van den Ierschen terrier merkbaar zijn. ℵ Men hekelt tegenwoordig vaak de keurmeesters. Een ondankbaarder baantje bestaat er dan ook niet en de flatteerende beoordeelingen van vele collega's veroorzaken teleurstelling wanneer de baas een volgende maal zijn hond minder hoog ziet aangeslagen. Maar ook vroeger beleefde men grappige dingen. Het gebeurde omstreeks dertig jaar geleden. Een beroemde smoushond, eigendom van een bekend inzender, zal worden gekeurd door eene dame, die op dit gebied debuteert. De baas en de zijnen zijn elders bezig, zoodat Teun [1]) door een der knechts van Van Hattem wordt voorgebracht. De keurmeesteresse zwoegt en plaatst. Teun komt niet in de prijzen. De zaak is juist klaar, als zijne meesteres den ring binnenijlt. Teun naar haar toe en de debutante verraadt zich door verschrikt uit te roepen: „O, is dat nu Teun!" ℵ Op dezelfde tentoonstelling bewonderde ik de tact van den grijzen Van Staden, het traditioneele hoofd der bedienden, zoowel bij de honden als op de ijsclub en overal. De kynologie was toen in handen van een beschaafd publiek, zoodat het opzien had gebaard, dat iemand, wiens honden in de muziektent werden gekeurd, zichtbaar warm deed, zich ontdeed van jas(!) en de toen gebruikelijke losse manchetten en wel zéér druk was. Men houdt op om het noenmaal te gaan nuttigen. Daar mist de warme meneer zijne manchetten. Natuurlijk had hij daar kostbare knoopen in en even natuurlijk waande hij die gestolen (ik heb aan een grap gedacht) en maakte hij veel drukte. Hij rende weg en belde de politie op. Een brigges en twee agenten komen en toonen weinig lust den kring van geamuseerde dames en heeren als „verdachten" te behandelen, zooals de „bestolene" van hen eischte. Maar hij liet niet af en drong er op aan, dat wij allen, honderden op dien eersten dag, gefouilleerd zouden worden. De vroolijkheid steeg. Daar komt Van Staden op een inval. „Heeren", spreekt hij de politie aan, „heeft U wel geldige toegangsbewijzen?" en als de brigges verlicht „Neen" antwoordt, gelast Papa Van Staden: „Dan eruit!" Nooit verdween politie gewilliger.

HOLLANDSCHE SMOUSHOND TRIJNTJE (TEEF)
Cliché: „Onze Honden" door P. M. C. Toepoel, Uitg. „Kosmos"

PRACHTEXEMPLAAR VAN DEN HOLLANDSCHEN SMOUSHOND (REU)

1) Ik kies een anderen naam voor den hond.

Cactussen als kamerplanten

DOOR G. D. DUURSMA (IV)

WIJ moeten nog één artikel aan de bolcactussen wijden: daarvoor zijn het dan ook de meest ideale kamerplanten onder de cactussen. Met de soorten welke wij thans op het oog hebben, de Mammillaria's, is dit wel in bijzondere mate het geval. Vooreerst, omdat de Mammillaria's meerendeels maar kleine planten blijven, zoodat men in een vensterbank al een heele collectie kan kweeken. Ten andere, omdat de Mammillaria's in de kamer zoo gemakkelijk groeien en nog minder eischen stellen dan de meeste kamerplanten. En eindelijk, omdat de Mammillaria's zoo dankbaar bloeien. Nu moeten wij er direct aan toevoegen, dat de meeste vertegenwoordigers maar kleine en weinig de aandacht trekkende bloemen krijgen. Doch wat deze planten aan bloemenpracht te kort komen, vergoeden ze ruimschoots door bloemenrijkdom. Trouwens, er zijn ook Mammillariasoorten welke groote, fraai gekleurde bloemen voortbrengen, niet ongelijk aan die der in het vorige artikel behandelde Echinocactussoorten. Deze Mammillaria's worden tegenwoordig tot het afzonderlijk geslacht Coryphantha gerekend, hetwelk men als een overgang kan beschouwen tusschen de geslachten Echinocactus en Mammillaria. Over het algemeen bloeien deze grootbloemige soorten evenwel lang zoo rijk niet als de kleinbloemige. ℵ Van de kleinbloemige Mammillaria's verdient M. Wildii wel in de eerste plaats genoemd te worden. Deze soort werd reeds in 1836 uit den Mexicaanschen Staat Hidalgo naar Europa overgebracht. Zij groeit daar tot op 1700 meter hoogte langs de met lava bedekte berghellingen, soms zelfs op de takken der Acaciaboomen, wel een bewijs dat

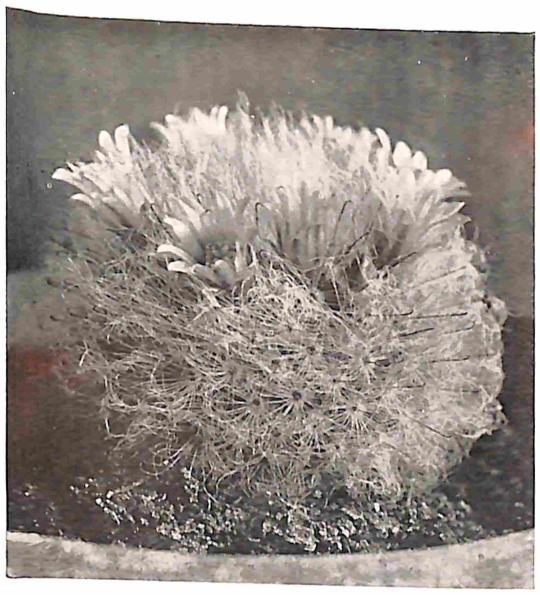

MAMMILLARIA BOCASANA (NATUURLIJKE GROOTTE)

ze zich, zoo noodig, met weinig tevreden stelt. Haar voorkomen op de takken der boomen zal ongetwijfeld te danken zijn aan de vogels, die de bessen nuttigen en de onverteerde zaadjes met de uitwerpselen op de boomen deponeeren. Mammillaria Wildii is op zich zelf een cylindervormig plantje van 8—11 cm hoogte. Spoedig ontwikkelen zich aan den voet der moederplant jonge plantjes, waardoor men na enkele jaren een veelkoppig gewas krijgt, zooals de afbeelding ons vertoont. Bijna het geheele jaar door verschijnen de kleine witachtige, rose gestreepte bloempjes in een krans rondom den top der plant. Dat zulke bloempjes, al zijn ze dan niet groot, bij het eerste lente-ontwaken met vreugde door den cactusliefhebber worden begroet, laat zich begrijpen! ℵ Niet minder dankbaar, maar nog veel mooier, is Mammillaria Bocasana, in 1853 op het Mexicaansche gebergte Sierra de Bocas ontdekt. De geheele plant is met witte, zijdeachtige wolharen bedekt, waartusschen de haakvormig omgebogen doorntjes juist naar buiten komen. Allerliefst is zoo'n plantje in de vensterbank, men wordt niet moede er naar te kijken. Wij herinneren ons nog heel goed den tijd onzer eerste cactusliefde, zoo'n dertig jaren geleden, toen een oude cactusvriend ons verzocht zijn nieuwste aanwinst te komen bekijken. Dat was in den tijd toen aan het wetenschappelijke deel der liefhebberij nog vrijwel geen aandacht werd besteed. Literatuur op dit gebied bezaten wij trouwens toen ook niet, wij kweekten de cactussen alleen maar omdat wij ze zoo mooi en dankbaar vonden. En elke plant die eenigermate afwijking in groei of bedoorning vertoonde met wat reeds in ons bezit was, beschouwden wij als een nieuwe soort. Welnu, dit wit behaarde bolletje bracht ons in vervoering, want zoo'n watten-dotje hadden wij nog nooit gezien. Onze vriend twijfelde er niet aan, of dat moest een „grijsaard" zijn, de legendarische cactus, waarover wij een in het bloemenkweeken grijs geworden tuinbaas wel eens hadden hooren vertellen. Later bleek deze „grijsaard" niets anders te zijn dan M. Bocasana, volstrekt geen zeldzaamheid, doch niettemin even interessant. Elk voorjaar verschijnen in dit lieve plantje de kleine geelachtige, roodgestreepte bloempjes en tot aan den laten herfst duurt de bloei onafgebroken voort. Mammillaria Bocasana is evenals M. Wildii uiterst gemakkelijk te kweeken, doch ze wil niet in de brandende zon staan en men moet ze voorzichtig begieten. Want als met het gietwater op de wollige vacht wordt gemorst, dan ontstaan daardoor gemakkelijk rotplekken. ℵ Een allerliefst plantje is ook Mammillaria Seideliana, afkomstig uit den Mexicaanschen Staat Zacatecas, en in 1911 van daar naar Europa overgebracht. In groeiwijze en bedoorning heeft dit plantje veel overeenkomst met M. Wildii, de lichtgele, zijdeachtig glanzende bloempjes komen den geheelen zomer door aan den top der plant tot ontwikkeling. ℵ Van aanmerkelijk forscher ontwikkeling is Mammillaria magnimamma, in onze verzamelingen beter bekend als M. centricirrha. Onder laatstgenoemden naam werd deze soort in 1839 door den Franschen cactuskenner Lemaire beschreven, de Engelsche auteur Haworth had ze echter in 1824 reeds eerstgenoemden naam gegeven, zoodat wij deze dus om prioriteitsredenen moeten behouden. Haar vaderland is centraal-Mexico, waar ze in groot aantal en in vele verscheidenheden voorkomt. De 2 cm groote bloemen verschijnen meest in den nazomer, de buitenste bloembekleedsels zijn roodachtig groen met witte randjes, de binnenste karmijnrood. Na den bloei ontwikkelen zich vaak de $1^1/_2$ cm lange knotsvormige vruchten, welke, als ze het volgende voorjaar rijp geworden zijn, een karmijnroode kleur krijgen. Deze bessen zijn eetbaar, zij worden in Mexico ver-

MAMMILLARIA SEIDELIANA (NATUURLIJKE GROOTTE)

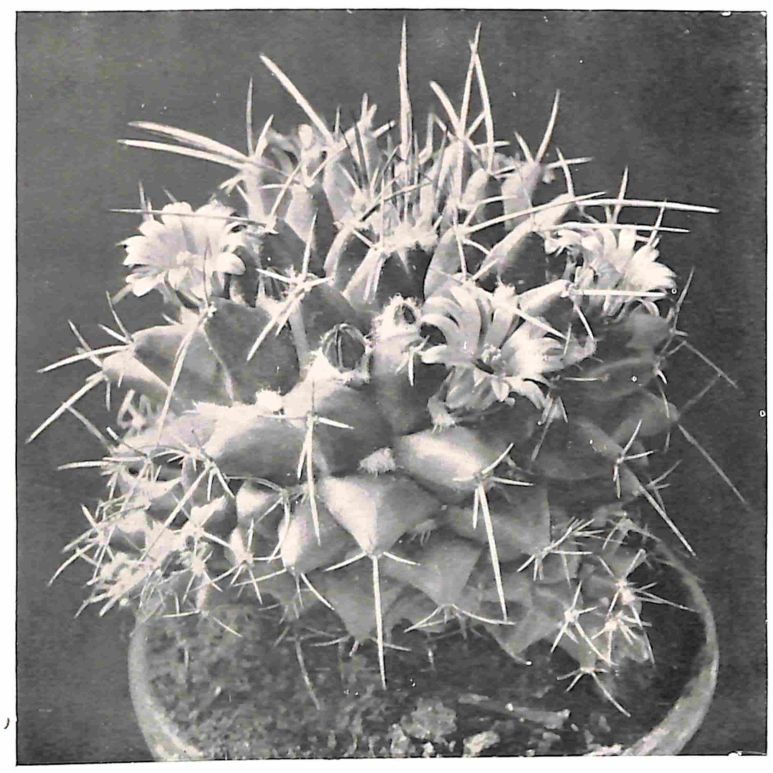

MAMMILLARIA MAGNIMAMMA (NATUURLIJKE GROOTTE)

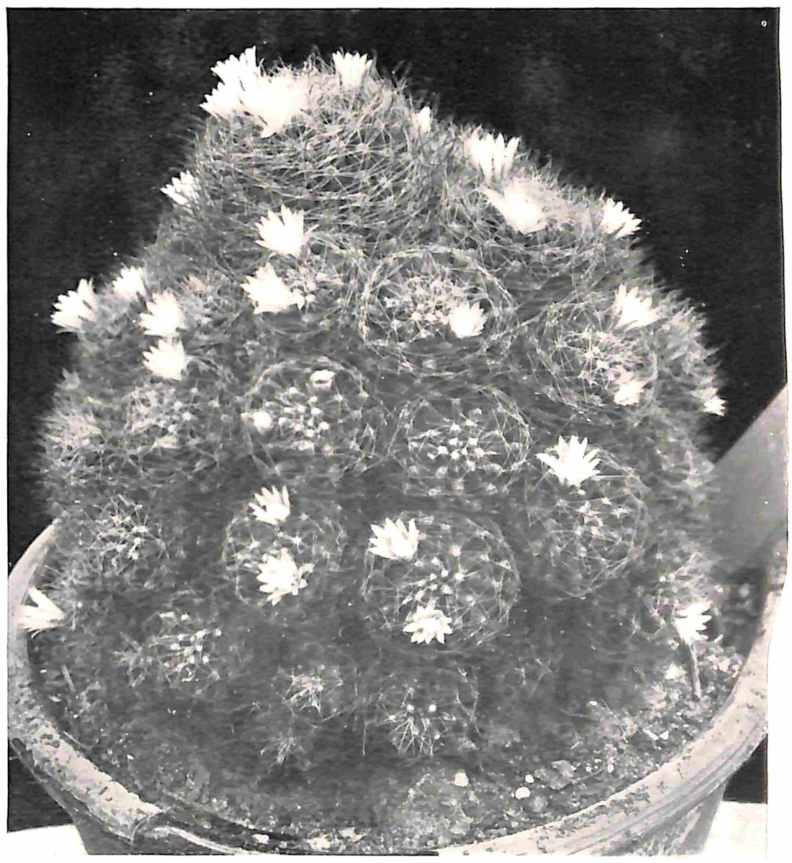

Foto de Laet
MAMMILLARIA WILDII (NATUURLIJKE GROOTTE)

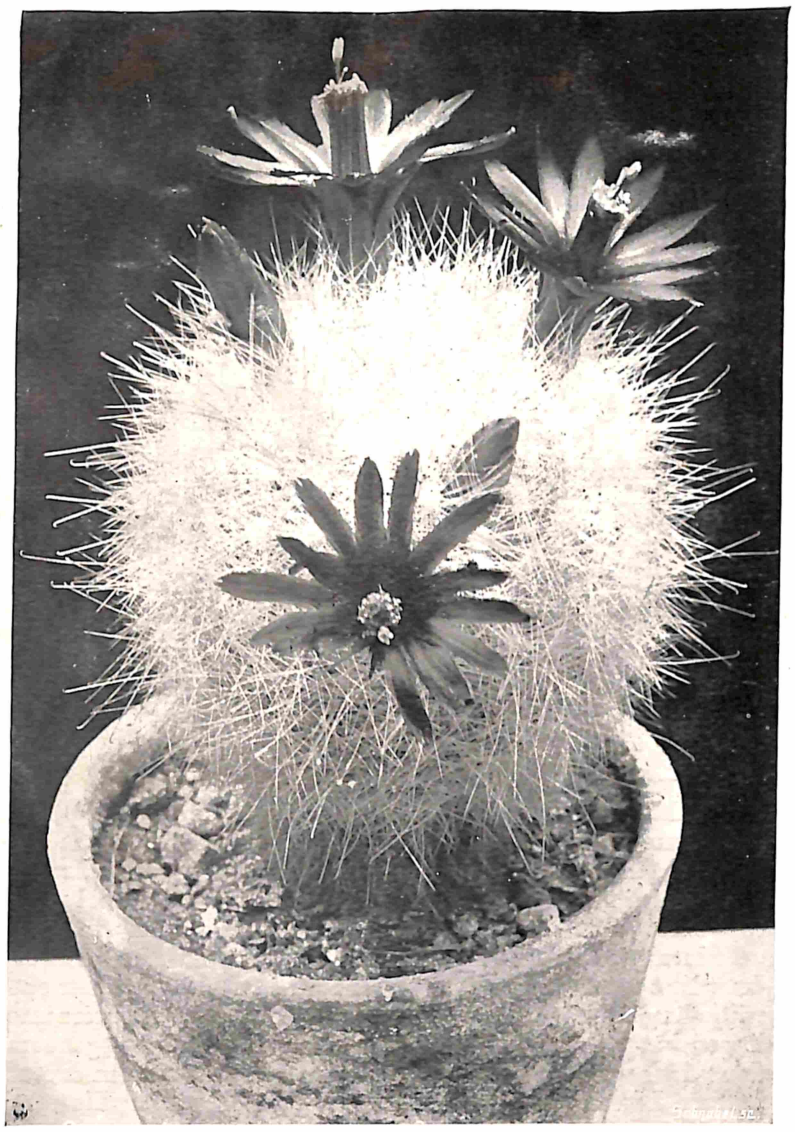

MAMMILLOPSIS SENILIS

zameld en als Chilitos op de markt gebracht om denzelfden dienst te doen als onze aalbessen. Ook andere Mammillaria-bessen worden tot gelijke doeleinden verzameld en als jam verwerkt. ☒ Tenslotte geven wij nog de afbeelding van een geheel afwijkende soort, welke men den „grijsaard" onder de Mammillaria's zou kunnen noemen. Vandaar, dat Weber ze in 1874 als Mammillopsis senilis beschreven heeft, welke benaming derhalve moet worden gehandhaafd. Mammillopsis senilis is afkomstig uit den Mexikaanschen Staat Chihuahua, waar ze op de hooge bergtoppen groeit, welke 's winters met sneeuw bedekt zijn. De helderwitte doorns, welke de plant als een dicht net omgeven, dienen hier als beschutting tegen strenge koude en om de verdamping van het plantensap in den regenarmen tijd zooveel mogelijk te beperken. Bij alle cactussen welke in het hooggebergte voorkomen, waar sneeuw en strenge koude geen zeldzaam verschijnsel zijn, treft men deze dichte witte bedoorning aan. Nu mag men hieruit allerminst de gevolgtrekking maken, dat zulke cactussen ook hier te lande winterhard zijn. Wel moeten zulke soorten 's winters niet te warm gehouden worden, maar de klimatologische verhoudingen tusschen de hooge bergstreken in Amerika en onze lage landen zijn zoo geheel anders. Men kan dit b.v. al goed waarnemen bij de rotsplanten afkomstig uit de Zwitsersche Alpen, welke daar vaak veel lager temperatuur moeten trotseeren dan wij hier 's winters hebben. En toch zijn vele dezer soorten ook hier moeilijk door den winter te krijgen, wat mede veroorzaakt wordt door den vochtopgevenden bodem. Mammillopsis senilis en dergelijke cactussen uit het hooggebergte moeten koel en droog, doch volkomen vorstvrij worden overwinterd. De 6 cm lange en 5 cm breede, trechtervormige bloemen zijn bij deze zeldzame doch interessante soort violet-rood van kleur.

Van een te Nijmegen opgebaggerden reliekhouder

(*Slot van bladz. 3*)

HET dienstmeisje zou weer heengaan, toen de Heer Kam, aan een invallende gedachte toegevend, tot me zeide: „Koop *jij* 't!" ☒ Ik antwoordde: „Het zal wel een hóóp geld kosten". ☒ „Wel neen! Met *f* 7.50 is-ie al blij". — En zoo geschiedde. En voor *f* 7,50 prijkt mijn huis nu nog heden met 't in 1914 gekochte snoer van merkwaardige, uit de 1ste eeuw onze jaartelling stammende, groote geribbelde glaskralen, de dingen die toen juist mode waren, getuige de te Fayoem (Beneden-Egypte) gevonden enkaustisch met gekleurde gesmolten was op houten plankjes geschilderde damesportretten, op de betreffende lijken gelegd, welke dames *precies* de zelfde eigenaardige soort van zeer groote kralen om den hals dragen als ik nu thans nog, dank zij de Nijmeegsche baggermolens, bezit, en óók dank zij 't kudde-instinct der vrouwen, die, evenals thans, de modes volgden, en groote of kleine kralen enz., enz. droegen naarmate (niet Parijs, maar) Corinthe of zoo 't voorschreef .... ☒ Na deze eigenlijk te lange voorrede kom ik ter zake. De Romeinen verdwenen uit deze landen. Allengs kwam een eigen Germaansche beschaving op. Karel de Groote „bloeide". Alles werd hier christelijk. Kerkelijke kunst ontstond. Men had toen in kerken reliekhouders in de vorm van uit klei gebakken menschenhoofden. Boven in den kruin was een rond gat van 4 centimeter diameter en 4 centimeter diepte. Daarin lag dan 't splintertje van 't Heilige kruis, of een vingerkootje van den apostel Paulus. In een kerk vlak aan de Waal, of in een bisschoppelijk paleis. ☒ En nu is 't merkwaardige dat ook déze zaak in de Waal „kalfde", en in omstreeks 1910 door een forsche stoombaggermachine weer boven water werd gebracht. Ik heb hem hier voor mij staan. Het is een apostelkop. Naar den haartooi met scheiding in 't midden te oordeelen is het Johannes, „de discipel dien Jezus lief had". Het is 't hoofd, de stevige hals, en slechts 3 centimeter hoogte van de buste. Wat vleesch is, werd in donkerbeige kleur geglazuurd. Onder aan 't voetstuk kan men zien van welke grondstof de kop gebakken is. Het is donkerrood gebakken klei. Zéér hard. Precies als bij die kleine Utrechtsche baksteentjes. 't Is dan ook zwaar, dit voorwerp dat maar 20 centimeter hoog is. Het weegt volle 6 pond. ☒ Zulk een baksteenen reliek-houder stond naar ik verneem vaak óp een eveneens van baksteen gebouwd altaar. Weet men wel dat er in het kerkje te Fransum bij Aduard een oeroude middeleeuwsche preekstoel is, gebouwd van gewone roode baksteenen? Volgens den rijksbouwmeester Peters een unieke zaak in Nederland. Een écht iets: heilige gebruiksvoorwerpen gemaakt uit de stof van den eigen heiligen moedergrond .... ☒ Maar 't liefst stel ik mij voor dat de apostelkop, welks afbeeldsel ge hier voor u ziet, heeft gestaan op 't huisaltaar eener vrome Christenfamilie te Nijmegen. Hoeveel devoties zijn daar al voor verricht door vader en moeder en de kinderen! O, men kan er een heelen roman bij dichten .... ☒ En *die* kop staat hier nu voor mij op *mijn* schrijftafel. O, indien hij eens spreken kon! ☒ Maar al staat hij op mijn tafel... hij behoort mij niet. De eigenaar is een ander. ☒ De kop is uit omstreeks 500-800. Karel de Groote kan hem, als hij op het Valkhof logeerde, op z'n huisaltaar gehad hebben en er voor geknield zijn geweest.

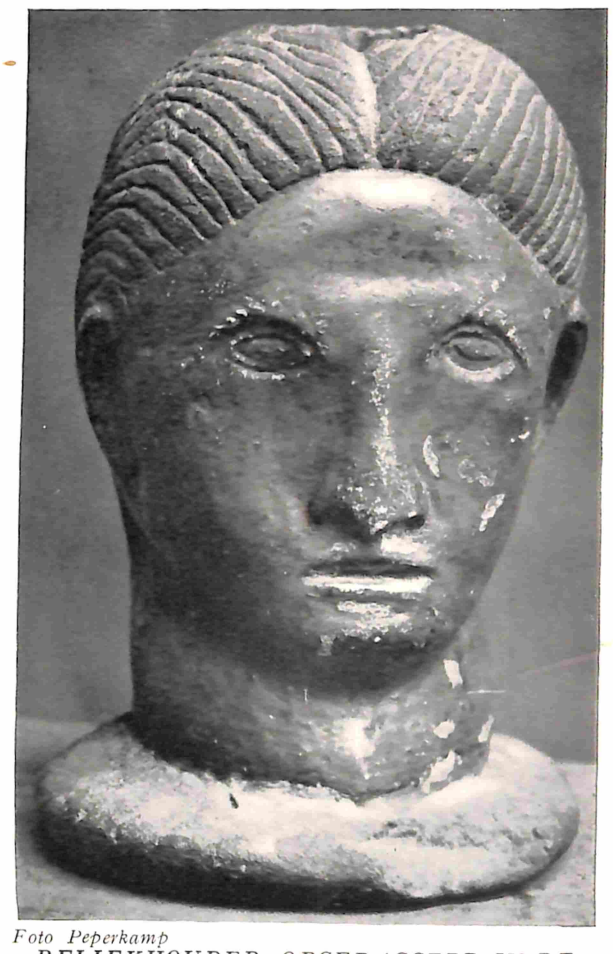

Foto Peperkamp

RELIEKHOUDER, OPGEBAGGERD IN DE WAAL TE NIJMEGEN